

Novoteks

GLASILO DELAVSKEGA SVETA

LETO III. ★ 1962 ★ ŠT. 12

NOVOTEKS
glasilo delavskega sveta
Tekstilne tovarne
NOVOTEKS
Novo mesto

1962
Letnik III.
Št. 12 (27)
December

Izdaja:
delavski svet

Ureja:
uredniški odbor

Odgovorni urednik:
Samo Medic

Naslov uredništva:
Novoteks, Novo mesto
Foersterjeva 10
telefon 21-030

Zunanja oprema:
Bojan Brovet

Tisk naslovne strani
in vezava
Valvasorjeva tiskarna
Videm-Krško

Naklada:
760 izvodov

VSEBINA:

Ustava - zgodovina ustave pri nas in njen pomen
Iz zasedanj samoupravnih organov
Potrebno je obnoviti
Iz občnega zbora društva izumiteljev
Nesreče pri delu
Nekaj/navodil iz socialnega zavarovanja
O puljenju zob
Novoletne nagradne uganke
Naša kronika

*Usem članom našega kolektiva
se zahvaljujemo za požrtvovalno delo
v minulem letu z željo,
da bi tudi v prihodnjem letu
vložili vse svoje sile
za nadaljnji napredek podjetja*

*Obenem želimo kolektivu
uspehov polno novo leto*

DELAVSKI SVET

U S T A V A

ZGODOVINA USTAVE PRI NAS IN NJEN POMEN

(Nadaljevanje)

Zvezna ljudska skupščina je ustanovila v decembru 1960. leta komisijo za ustavna vprašanja in ji naročila, naj predloži skupščini načelne postavke in gledišča za sestavljanje nove ustave. Sklep zvezne ljudske skupščine o izdelavi nove ustave sloni predvsem na dejstvu, da obstoječi ustavni predpisi v marsikaterih vprašanjih ne zadovoljujejo več sedanjih družbenih potreb na toriščih družbeno politične graditve.

Komisija za ustavna vprašanja ni imela lahko nalogo. Izhajala je predvsem iz dejstev, da so z uspehi, doseženimi v materialni graditvi države in v razvoju družbenih socialističnih odnosov nastale takšne družbene in politične spremembe, da je sedanja ustava zaostala za njimi in da mora nova ustava po poti ustavnosti vskladiti nadaljnji napredek socialističnih in demokratičnih odnosov med ljudmi ter druge pogoje za njihovo blaginjo in svobodo.

Kadar govorimo o socialistični demokraciji, tedaj razumemo to demokracijo tako, da je to politična ideologija, ki temelji na nauku marksizma in leninizma, predvsem diktatura proletariata, ki z namenom, da bi se ustvarila komunistična družba, uresničuje zlasti s sredstvi brezstrankarske napredne demokracije demokratična politična in ekonomska razmerja kakor tudi demokracijo na področju drugih družbenih služb. Ta politična ideologija se manifestira kot družbeni in državni sistem.

Če pogledamo predosnutek nove ustave, takoj vidimo, da je spremenjen tudi uradni naziv naše države. S spremembo naziva Federativna ljudska republika Jugoslavija v Federativno socialistično republiko Jugoslavijo se želi poudariti vse spremembe, ki so nastale v našem družbenem življenju.

Predosnutek najprej formulira temeljna načela, ki odsevajo osnovo, na kateri temelji vsa naša družbena in državna ureditev. Ta del ustave daje trdno oporo, okvire in perspektive za nadaljnji družbeni razvoj, hkrati pa omogoča izraziti ves dinamizem družbenega gibanja mlade družbe v graditvi, ki se stalno spreminja.

Za tem se v normativnem delu določajo osnove in splošni principi družbeno-ekonomske in politične ureditve, ki so skupni

za vse občane in vse politično-teritorialne skupnosti od občine do federacije. Pri tem se predosnutek glede na delovne organizacije in občine, zlasti pa na okraj in republiko, omejuje na formuliranje temeljnih načel. Širše in podrobneje pa bodo obdelale problematiko družbene izgradnje v republikah republiške ustave v skladu z ustavo Jugoslavije.

V tretjem delu določa predosnutek v celoti pristojnost in strukturo organizacije federacije in medsebojne odnose njenih organov. Ena izmed novosti predosnutka nove ustave je tudi ta, da vsebuje v načelnem "uvodnem delu" načela za mednarodne odnose socialistične Jugoslavije. Vsi trije deli predosnutka nove ustave imajo skupno 15 poglavij in 247 členov, ki temeljito tolmačijo posamezna poglavja.

Seveda si pa moramo posamezna poglavja pravilno tolmačiti zato se organizirajo po vsej državi in v vseh kolektivih razprave o predosnutku ustave.

V IV. delu, ki govori o "Družbeno-ekonomskem in političnem sistemu", se obravnava osvoboditev dela. Pri temu seveda nimamo v mislih niti obstoja absolutne svobode v sedanjih pogojih naše družbe niti tega, da je proces osvobojanja dela končan, ampak samo to, da je delovni človek osvobojen izkoriščanja in birokratske samovolje in da so ekonomski odnosi pri nas zasnovani tako, da spodbujamo prav tisti razvoj družbeno ekonomskih odnosov, katerega smoter je komunistična skupnost svobodnih ljudi.

Nas proizvajalce predvsem zanima II. poglavje, o katerem smo razpravljali na sestankih v kolektivu. To poglavje, ki govori o družbeno-ekonomski ureditvi, ima skupno 29 členov. V teh 29. členih moramo iskati sami sebe in primerjati našo notranjo ureditev z zadevnimi ustavnimi predpisi v osnutku nove ustave.

Teh 29. členov lahko razdelimo na 4 skupine: prvi del od 6. do 12. člena, ki govori o temeljih družbene-ekonomske ureditve; drugi del od 13. do 22. člena, ki govori o delovni organizaciji; tretji del od 23. do 28. člena, ki govori o oblikah lastninske pravice in četrti del od 28. do 35. člena, ki govori o funkcijah družbenih političnih skupnosti in enotnosti družbeno-ekonomskega sistema.

Opozarjamo vse člane našega kolektiva na II. poglavje prvega dela osnutka ustave, ki govori o družbeno-ekonomski ureditvi, in jih prosimo, da svoja opažanja v odnosu na našo notranjo ureditev iznašajo na sestankih enot, sindikalnih odborov in v našem glasilu delavskega sveta.

Danilo Kovačič

IZ ZASEDANJ SAMOUPRAVNIH ORGANOV

8. seja je imel upravni odbor podjetja 13. 12. 1962. Najprej so člani upravnega odbora razpravljali o poslovnem združenju volnarjev. Poslovno združenje je potrebno zato, ker bomo volnarji tako lažje nastopali na zunanjem trgu in izvozili čimveč izdelkov ter tako prišli do prepotrebnih deviz, saj si moramo del deviz, ki so potrebne za uvoz surovin, priskrbeti sami z izvozom naših izdelkov. Poslovno združenje volnarjev bo imelo svoj biro. Imelo bo tudi upravni odbor, ki bo sestavljen iz zastopnikov vseh vključenih podjetij. Sedež združenja bo v prostorih podjetja TEKO v Ljubljani. Vsa priključena podjetja bodo združenje v začetku podprla z dotacijo, kasneje pa se bo poslovno združenje vzdrževalo z zaračunavanjem uslug izvoznih podjetij.

Upravni odbor je nato po krajši razpravi sprejel sklep, da predlaga delavskemu svetu, da tudi naše podjetje pristopi k poslovnemu združenju volnarjev.

Nato so člani upravnega odbora poslušali poročilo komisije za spremljanje osebnih dohodkov. Osebnih dohodki se obračunavajo po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Kvaliteta izdelkov se je v tem letu izboljšala za 4 %. Pravilnik o delitvi pa bomo morali popraviti ali izdelati novega, ker so v proizvodnih oddelkih nastale večje spremembe. Oddelka tkalnica in apretura sta se znatno povečala, oddelek predilnica mikane preje pa proizvaja predvsem za usluge. Ker je bil član komisije za spremljanje osebnih dohodkov tov. Dolenc premeščen na OLO Novo mesto, je upravni odbor določil za novega člana komisije v.d. direktorja tov. Simiča.

Upravni odbor je nato imenoval člane v inventurno komisijo za osnovna sredstva, inventurno komisijo za obveznosti in terjatve ter popis gotovine. V inventurno komisijo za osnovna sredstva so bili imenovani Anton Hudoklin, Peter Flaper in vodja posamezne ekonomske enote. V inventurno komisijo za obveznosti in terjatve ter popis gotovine pa so bili imenovani Bojan Brovet, Božo Hofbauer in Peter Flaper.

V bodoče bodo morala podjetja skrbeti tudi za prometno varnost. V našem podjetju smo za varnost prometa že kar precej storili, saj imamo v podjetju auto-moto krožek, ki je organiziral že več tečajev, pa tudi kolesa članov kolektiva smo že pregledali. Upravni odbor je nato določil komisijo, ki bo pregledala in dopolnila predloženi pravilnik o prometni varnosti, upravni odbor pa bo na naslednji seji o

njem sklepal. V komisijo so bili imenovani Miro Jakša, Vlado Marčič in Maks Zupančič. Da bi bilo čimmanj izostankov z dela zaradi gripe, je upravni odbor sklenil, da bodo vsi člani kolektiva cepljeni proti gripi, stroške cepljenja pa plača podjetje.

Soglasno je bil sprejet sklep, da bo obrat I v Novem mestu normalno delal v nedeljo 23.12.1962, obrat II v Metliki pa v nedeljo 16.12.1962. Tako bomo nadomestili 31. 12.1962 in imeli za Novo leto 4 dni prosto.

Štipendisti našega podjetja prosijo, da se jim poveča štipendija, ker se je podražil internat in hrana. Soglasno je bilo sklenjeno, da s 1. 1.1963 povišamo štipendije za din 2.000 mesečno in popravimo pogodbe, tako da bodo štipendisti še bolj vezani na podjetje.

Sprejet je bil tudi sklep, da bo komisija za štipendije sestavila predlog o dopolnitvi pravilnika o štipendiranju glede vrnitve stroškov in ugodnosti, ki bi jih podjetje nudilo delavcu v času pridobivanja višje kvalifikacije.

Za organizacijo novoletnih prireditev za otroke je upravni odbor dodelil Društvu prijateljev mladine v Novem mestu in Metliki po 200.000 din.

Na koncu seje je upravni odbor še rešil nekaj prošenj za reklame in pozdravne čestitke in za povrnitev potnih stroškov nad 700 din. Pri tem je tudi sklenil, da mora biti k prošnjam za povrnitev stroškov avtobusa priloženo zdravniško spričevalo, iz katerega mora biti razvidno, za koliko časa zdravnik priporoča, da se oseba ne bi vozila s kolesom.

S.M.

POTREBNO JE PONOVIDI

V začetku decembra tega leta je prišlo v ekonomski enoti česane volnene preje do čudnih občutkov pri delavcih, ki se premalo zanimajo za gospodarske probleme podjetja. Rezultat njihove nerazgledanosti pa je to, da so razburili naše občane, ki zaradi netočnih podatkov in sumničenj naših nevednežev opr vičeno gledajo na nas kot kolektiv, ki ne zna gospodariti.

Da bi si vsi tisti, ki radi pozabijo tako važne

sklepe kot so sklepi, ki jih postavi občni zbor sindikalne podružnice, osvežili spomin, je potrebno ponoviti razpravo o perspektivi našega podjetja in posameznih ekonomskih enot.

Po vsestranski proučitvi tržišča, po širokih razpravah vseh političnih in samoupravnih organih, je upravni odbor podjetja sprejel sklep, da se podjetje NOVOTEKES specializira za proizvodnjo česanih volnenih tkanin za moške in ženske obleke. Za tako specializacijo ima podjetje vse pogoje: lastno predilnico česane volnene preje in dobro tkalnico z izkušenimi tkalkami. Za izvedbo tega sklepa je bilo potrebno opremiti še apreturo za boljše plemenitenje tkanin, dopolniti tkalnico in predpripravo tkalnice. Razpored strojev pa je potrebno urediti tako, da bo najboljše ustrezal tehnološkemu postopku. Tako naj bi bila predpriprava tkalnice z vsemi stroji v neposredni bližini tkalnice. Zato je potrebno iz predilnice česane volnene preje prestaviti dublirne in sukalne stroje, ki delajo tkalsko prejo, v predpripravo tkalnice, za triko prejo pa ostanejo sukalni stroji in dublirke na istem mestu, ker ne motijo tehnološkega zaporedja. S tem bi bilo odstranjenih veliko težav, ki nastajajo v manipulacijski službi in bodo zaradi zahtev tržišča vsak dan večje. Smotrno organizirana proizvodnja je v tesni povezavi s predvideno specializacijo podjetja.

Vse to smo obravnavali na obratnem delavskem svetu obrata II. Vsi člani tedanjega obratnega delavskega sveta so se strinjali s predvidenim programom podjetja in predvideno reorganizacijo obrata II; bili pa so mnenja, da se s tem seznanili tudi kolektiv na predvidenem občnem zboru sindikalne podružnice. Tako je tudi bilo. Na občnem zboru smo obravnavali vse zgoraj navedeno in sprejeli sklep, katerega je nato potrdil tudi delavski svet podjetja. Vsi prisotni, to je večina članov tega obrata, je bila seznanjena s perspektivami podjetja in obrata. Vsak, ki dela in se zanima za delo, je lahko spoznal prednosti tega programa in je konkretno imel priložnost tudi za ugovor. Premestitev strojev se je pokazala kot nujnost pri nadaljnjem razvoju podjetja in posameznih obratov, zato smo se vsi strinjali s tem, da bomo v bodoče izdelovali enojno tkalsko prejo, za trikotažo pa jo bomo še naprej dvojili in sukali ter navijali na predena. Obrat pa bomo opremili tako, da bo zmožen izdelovati čim večjo količino kvalitetne česane preje. To bomo dosegli z novimi 448 vreteni in z ureditvijo klimatskih naprav. Znano nam je, da se meri zmogljivost predilnic po vretenih in vretenskih urah, zato tudi vemo, da bomo kot predilnica povečali svoj obrat le s povečanjem števila vreten prstenčevih strojev. Po

predvideni specializaciji naj bi se vsaka ekonomska enota razvijala v svoji dejavnosti.

Kljub vsem tem zamislim in sklepom pa zaradi otežkočenega uvoza opreme še ni prišlo do realizacije. Podjetju je uspelo nabaviti le nekaj strojev za tiste ekonomske enote, ki imajo svoj strojni park že tako iztrošen, da je za proizvodnjo boljših tkanin nesposoben. Ti posamezni deli strojev so za izvedbo celotnega programa podjetja najnujnejši.

V naši ekonomski enoti zato ni bilo nobenih sprememb skozi vse leto. V decembru, ko je pričela z delom na novo urejena predpriprava tkalnice, se je pokazala potreba, da se parilnik iz obrata II, ki ni bil v polni meri izkoriščen, prestavi v ta oddelek, kot predvideva plan razvoja podjetja. To pa je vzbudilo ogorčenje nekaterih članov ekonomske enote, ki so vpili: "Zdaj nam bodo pobrali stroje, nas pa pognali na cesto!". Kako neumestne so take izjave v letu 1963, ni potrebno poudarjati! Taka mišljenja zavirajo napredek in smotrno gospodarjenje podjetja. Tako mislijo ljudje, ki gledajo vedno le sami sebe in svoj žep, ne vedo pa, da so sami, njihovi prejemki in njihova bodočnost odvisni od skupnih naporov vseh ekonomskih enot. Da je to res, nas učijo nešteti primeri podjetij, ki se združujejo, da bodo ekonomsko močnejša in da si omogočijo obstoj v prihodnosti. Neupravičeno sumijo in govorijo nekateri člani ekonomske enote, da jim bo s tako zamenjavo strojev odvzet ali zmanjšan zaslužek, ko pa vemo, da je delo na prstenčevih strojih bolje plačano in da bo pri novih strojih zaposlenih še več predic. Kdorkoli o tem razmišlja, je lahko miren in zadovoljen, da se je pričel uresničevati razvojni plan našega podjetja.

Anica Žugelj

IZ OBČNEGA ZBORA DRUŠTVA IZUMITELJEV

V nedeljo 9. decembra je bil občni zbor društva izumiteljev v dvorani okrajnega ljudskega odbora Novo mesto. V tem društvu je včlanjenih tudi nekaj tovarišev iz našega podjetja. Sicer je pa to društvo še zelo mlado in zato tudi ne moremo govoriti o kdove kakšnih dosežkih te organizacije, ki je bila ustanovljena pri nas komaj pred letom dni.

Vendar bomo tudi tu lahko še marsikaj dosegli, kar bo v korist naši skupnosti. Pri tem ne mislimo, da mora vsak član nekaj iznajti, saj vemo, da ni mogoče kar čez noč narediti nekaj senzacionalnega. Namen društva je, da štiti in pomaga vsakemu, ki izboljša kakšno stvar na svojem delovnem mestu ali izven njega, in da oceni, kakšno korist bi od tega imela družba. Niso namreč redki primeri, da je nekdo v podjetju napravil kakšno izboljšavo, pa za to ni dobil ničesar ali pa so mu tovariši celo nasprotovali. Na tak način človek izgubi voljo do nadaljnjih razmišljanj.

Navedel bi rad nekaj besed, ki jih je povedal na tem občnem zboru tov. dr. Zupanc iz Ljubljane. Ta je podal razne smernice za bodoče delo te organizacije in navedel razne primere ko raznih izumov nismo znali izkoristiti doma, ampak so jim dali priznanje šele tujci. V Novolesu je na primer nekdo iznašel popolnoma nov postopek pri vezanju oziroma lepljenju vezanih plošč. Namesto da bi iznajdbo držali v tajnosti in jo pozneje prodali, so vso stvar izvohali nemški strokovnjaki, ki so se hodili tako dolgo dobrikat v podjetje, dokler niso dobili vse podatke in takoj začeli uvajati ta novi postopek. Iznajdbo so torej odnesli, ne da bi nam kaj za to dali. Zanimiv je tudi drug tak primer. V Sarajevu je nek Slovenec izumil popolnoma nov način izdelave mikrofonov, ki so kljub enostavnejši izdelavi mnogo boljše in cenejše. Naletel pa je na nerazumevanje, nihče ni hotel kupiti te nove iznajdbe, češ da bi gotovo že kdo na Zapadu iznašel ta način, če bi bil boljše. Tako si je ta človek preskrbel potni list in odšel v Nemčijo ponujat svojo iznajdbo. Tam pa ni imel težav. Neki tovarnar mu je takoj ponudil avto in še marsikaj ter takoj začel izdelovati to novo vrsto mikrofonov. Ko so izvedeli za to pri nas doma, je bila seveda huda kri. Vsa krivda pa pade na naša podjetja, ki niso hotela imeti razumevanja za to iznajdbo, ampak so hotela zagrabiti vso stvar šele takrat, ko je bilo že prepozno.

Vsi vemo, da se marsičesa ne da narediti čez noč in da je pri marsikaterem delu potrebno mnogo let in truda ter da je mnogokrat treba prebroditi mnogo zaprek in nerazumevanja. Iz zgodovine vemo, da je marsikateri izumitelj in umetnik postal slaven šele po svoji smrti, ker v času svojega življenja ni našel razumevanja. Mnogo bi se dalo pisati o takih primerih bodisi doma ali v svetu. Prav zato sem prepričan, da bo naše novo ustanovljeno društvo iznajditeljev kmalu opravičilo svoj obstoj, ko bo prebrodilo začetne težave.

To društvo ima sedaj sedemčlanski upravni odbor, v

katerem zastopata dva člana tudi naš kolektiv, to sta Jože Udovč, strojni ključavničar, in ing. Avgust Tajfar. V odboru so tudi tovariši iz Novolesa in Industrije motornih vozil. Je pa še tudi nekaj podjetij, ki še niso zastopana v tem društvu, a se bodo verjetno vključila v bližnji bodočnosti. Društvo izumiteljev bo delovalo v sklopu ljudske tehnike.

Stane Židanek

NESREČE PRI DELU

koncem novembra in v začetku decembra

25. novembra se je ponesrečila pri delu Vera Fišter, snovalka.

Imenovana je šla po nalogu vodje izmene iskat skladiščnika preje iz starega obrata v novi obrat. Ko se je vračala na svoje delovno mesto, ji je na dvorišču na leseni stezi, ki pelje iz novega obrata v stari obrat, zaradi spolzke steze spodrsnilo, tako da je padla ter se udarila v križu.

Vzrok poškodbe: spolzka pot na dvorišču.

3. decembra se je ponesrečil pri delu Julij Malenšek, zunanji delavec.

Imenovani je skupaj s soodelavcem nalagal apno v sed, ki je bil na vozičku. Ko je imenovani hotel potegniti voziček, mu je na ledu spodrsnilo, da je padel vznak ter si lažje poškodoval glavo in komolec desne roke.

Vzrok poškodbe: poledica na dvorišču..

14. decembra se je ponesrečila pri delu Danica Galič, tkalska učenka.

Imenovana je šla za stroj privezovat osnovno nit. Ko se je vračala k sprednjemu delu stroja, je šla med strojem in zaščitno mrežo, kar je proti varnostnim predpisom. Medtem je tkalka Vida Rifelj, pri kateri se imenovana uči, pognala stroj. Takoj nato pa je zaradi okvare stroja

zletel čolniček imenovani v glavo ter jo poško-
doval nad očesom.

Vzrok poškodbe: po vsej verjetnosti je bila ime-
novana premalo poučena, kako je treba hoditi o-
koli tkalskega stroja in ravnati z njim. Kdo bi
nosil odgovornost, če bi čolniček zletel imeno-
vani v oko in bi prišlo pri tem do težke poško-
be?

15. decembra se je ponesrečil pri delu Franc Bevc, škrobilac.

Imenovani je med službenim časom pomagal nekemu
našemu uslužbencu pri selitvi. Pri prenašanju
raznih predmetov je imenovani zadel ob kaktus
ter se zbodel v palec desne roke. Trn kaktusa
se je odlomil ter mu ostal v prstu, tako da je
moral iskati zdravniško pomoč v bolnici.

Vzrok poškodbe: neprevidnost imenovanega ter
tema na delovišču.

Miro Jakša

NEKAJ NAVODIL IZ SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

Osnova za nadomestilo vajencev in učencev strokovnih šol

Za vajence in učence strokovnih šol s praktičnim
poukom se vzame kot osnova za nadomestilo povprečni mesečni
znesek nagrad, ki jih je vajenec dobil v zadnjih treh mese-
cih pred mesecem, v katerem je nastal primer, ki mu daje pra-
vico do nadomestila. V osnovo za nadomestilo vajencu gre-
dorej vsi zneski nagrad, ki so obračunani in izplačani v
zadnjih treh mesecih, in ne damo nagrade, ki so predpisane
za delo vajencev. Zato bodo na primer tvorili osnovo vajen-
cu, ki je plačan kot polkvalificiran delavec, vsi prejemki
za redni delovni čas, čeprav ti presegajo po predpisih dolo-
čeno nagrado. Če bo pri vajencu po končanem šolanju nasto-
pil primer zadržanosti, prejema nadomestilo osebnega dohodka,
ki mu je bilo do takrat odmerjeno vse dotlej, dokler ne bo
nastopil dela kot kvalificiran delavec, ne glede na to, če
je v času zadržanosti že sklenil delovno razmerje v svojstvu
kvalificiranega delavca, ni pa še nastopil dela. Če pa vaje-
nec po končanem šolanju že nastopi delo in postane neposredno
za tem zadržan zaradi vzrokov iz 48. člena zakona, ima pravico

do nadomestila na podlagi prejemkov kvalificiranega delavca, ki jih je do tega primera dosegal.

Nadomestilo zavarovancev, ki so postali delanezmožni v trenutku nastopa dela

Če zavarovanec zboli z dnem, ko nastopi delo, se določi osnova za nadomestilo na podlagi plače po odločbi o nastavitvi.

Osnova za nadomestilo zavarovancev, ki niso v delovnem razmerju

Če postane zavarovanec nezmožen za delo zaradi nesreče pri delu ali v zvezi z obolenjem zaradi poklicne bolezni na javnih delih ali na mladinski delovni akciji ali pa med obvezno prakso, opravljanjem funkcije ali dolžnosti, se vzame osnova za nadomestilo:

- a) zavarovancem v rednem delovnem razmerju na način, ki je opisan v dosedanjem tolmačenju (zaslužek v podjetju, kjer je zaposlen);
- b) zavarovancem, ki niso v delovnem razmerju pa povprečna pokojninska osnova:

XII. zavarovalnega razreda (13.750 din) za študente fakultet in visokih šol,

XIV. zavarovalnega razreda (11.900 din) za študente srednjih šol,

XVI. zavarovalnega razreda (10.450 din) za vse učence in vajence ter

XX. zavarovalnega razreda (8.950 din) za vse druge osebe.

Nadomestilo v primeru odstranitve z dela

Po zakonu od delovnih razmerjih ima delavec za čas odstranitve z dela zaradi kazenskega ali disciplinskega postopka in za čas pripora ali preiskovalnega zapora pravico do nadomestila osebnega dohodka v višini ene tretjine oziroma ene polovice, če preživljajo družino. Analogno k tem določilom ZDR ima zavarovanec, ki je v času zadržanosti odstranjen z dela zaradi teh vzrokov, pravico do nadomestila v isti višini kot nadomestilo osebnega dohodka, ki bi mu ga izplačevala gospodarska ali druga organizacija, če bi ne bil zadržan po zakonu o zdravstvenem zavarovanju (ena tretjina ali ena poloviča). V kolikor je pa zadržanost po zakonu o zdravstvenem

zavarovanju nastopila po odstranitvi z dela, takemu zavarovancu ne pripada nadomestilo po tem zakonu, ker taka zadržanost ni povzročila izgubo dela osebnega dohodka zaradi bolezni, temveč zaradi določenega disciplinskega ukrepa. Zato bo gospodarska organizacija dolžna takemu zavarovancu izplačevati v celoti pripadajoče nadomestilo po zakonu o delovnih razmerjih iz svojih sredstev.

V kolikor bi bil tak zavarovanec s pravnomočno sodbo disciplinskega sodišča kaznovan samo za disciplinsko nerednost ali da bi bil izpuščen iz pripora ali preiskovalnega zapora zato, ker je postopek zoper njega s pravnomočnim sklepom ustavljen, ali zato, ker je s pravnomočno sodbo oproščen obtožbe ali je obtožba zoper njega zavržena, toda ne zaradi nepriстойnosti sodišča, se mu izplača zadržani del nadomestila po tem zakonu (preostali dve tretjini oziroma preostalo polovico nadomestila). Pravnomočna sodba disciplinskega sodišča, s katero je zavarovanec kaznovan za disciplinsko nerednost, torej ne more biti vzrok za znižanje nadomestila.

Povečanje otroškega dodatka

Z uredbo o spremembi v otroškem dodatku se s 1. oktobrom 1962 poveča otroški dodatek upravičencem, ki prejema-jo otroški dodatek v polnem znesku, na tale zneske:

za 1 otroka na 3.450 (prej 3.240)
za 2 otroka na 6.710 (prej 6.310)
za 3 otroke na 9.530 (prej 8.960)
za 4 otroke na 11.910 (prej 11.190)
za 5 otrok na 13.770 (prej 12.910)

Za vsakega nadaljnjega otroka na 1.890 (prej 1.730) din. Koristnikom otroškega dodatka, ki imajo davku zavezane dohodke in prejema-jo znižani dodatek, se jim ta ne poveča.

Mimica Seničar

O PULJENJU ZOB

Kdaj zobozdravnik puli zob in v katerih slučajah se mora zobozdravnik posvetovati z zdravnikom splošne prakse predno se odloči za puljenje zoba oziroma v katerih slučajah splošnih obolenj ni priporočljivo puljenje zoba.

Kakšne so komplikacije, ki nastajajo med puljenjem zoba, in kakšne so one, ki nastajajo po puljenju?

Danes po vsem kulturnem in civiliziranem svetu stremimo za tem, da v široke ljudske mase prodre prepričanje o potrebi sistematične kontrole in pregleda zob, da bi se vsaka najmanjša okvara zoba že takoj v začetku zdravila, tako da sploh ne bi prišlo do tega, da se mora zob omrtviti ali pa zaradi skrajne malomarnosti bolniku izpuliti.

Zob izpulimo v naslednjih primerih:

1. če je zaradi okvare toliko nagnit in nagrizen, da se niti z zdravljenjem korena niti s preobleko (krono) ne more rešiti;
2. kadar se je zob zaradi bolezni, ki se imenuje paradentoz, že toliko zmajal, da se ga z ničemer ne da učvrstiti in nam povzroča težave pri žvečenju;
3. če nek zob povzroči vnetje čeljustne kosti;
4. če je prišlo do vnetja na vrhu korena, pa se širjenje ne da zaustaviti z zdravljenjem zoba;
5. če je določeni zob povzročitelj vnetja sinusa;
6. če je na danem zobu cista, ki je zaradi svojega širjenja razkrojila kost okoli zoba, tako da ne moremo žvečiti;
7. če je zob v stadiju gangrene (tedaj se iz zoba čuti značilen smrad), povzroča bolečine in se ne da zdraviti;
8. če se pri prelomu čeljusti nahaja zob ravno na liniji preloma;
9. če stoji izven vrste drugih zob in povzroča bolečine, bolnik pa je starejši od 18 let in se zaradi tega ne more izvršiti korekcija z ortopedskim aparatom;
10. če je v kosti postavljen vodoravno in povzroča bolečine;
11. če povzroča bolečine (neuralgijo) in se ne da ozdraviti;
12. če se trud in stroški ne izplačajo, da bi se rešil recimo modrostni zob, ki ne vrši svoje funkcije;

13. če se pri zdravljenju korena zoba zaradi njegove krivine, krhkih igel, s katerimi delamo, ali zaradi kakega drugega razloga zlomi igla v kanalu korena zoba in se ta ne da potegniti ven;

Včasih bomo izpulili popolnoma zdrav zob, če je ta v napoto, na primer kadar moramo vstaviti več umetnih zob, to je most ali protezo.

Jasno je, da v tem kratkem pregledu nisem mogel naštetiti vse slučaje, pri katerih moramo zob izpiliti, vendar se samo po sebi razume, da zlomljeni zobje in razne korenine v čeljusti, ki so ostanki nekdanjih zob, ki so se pokvarili in zlomili, ne morejo vršiti svoje funkcije žvečenja in jih je treba zato čimprej odstraniti.

Če ima bolnik, ki je prišel z namenom, da se mu izpuli zob, neko krvno bolezen, na primer hemofilijo (to je bolezen, pri kateri se zelo težko zaustavi kri in pri puljenju lahko nastanejo tudi po dva tedna dolge krvavitve, tako da je treba bolnika poslati v bolnico) ali anemijo, moramo zobozdravnika na to opozoriti, tako da lahko pravočasno ukrepa, da ne pride do komplikacij. Tudi v času menstruacije naj ženska opozori na to zobozdravnika ali pa, če je njej neprijetno, naj to pove zobni instrumentarki, ki bo na to opozorila zdravnika. Če ima bolnik težko srčno napako, sladkorno bolezen, zlatenico, vnetje ledvic, težko angino, ali če ima neko živčno bolezen, na primer epilepsijo (božjast), naj obvesti zdravnika, ker bi sicer lahko pacient pri dajanju injekcije dobil živčni napad in bi lahko požrl injekcijsko iglo ter s tem povzročil sebi, zdravniku in instrumentom v zobni ordinaciji škodo.

Razumljivo je, da bomo puljenje zoba odložili, če ima pacient v ustih vnetje, da se ne bi infekcija še bolj razširila. Na tem mestu moramo povedati nekaj tudi o tem, ali pri nosečnici lahko izpulimo zob ali ne. Nekoč so mislili, da se v času nosečnosti ženi ne bi smelo puliti zobe. Danes pa nam je popolnoma jasno, da nosečnost ni prepreka niti motnja za puljenje zoba, nujno je le, da bolnica opozori zdravnika na svoje stanje. Puljenju zoba se izogibljemo le v prvem in devetem mesecu nosečnosti, da ne bi prišlo do spontanega abortusa (splava). Prav tako se moramo izogibati puljenju zoba v tistih dneh, ko naj bi žena imela menstruacijo, če ne bi bila noseča. Na to je treba posebno paziti v tretjem in petem mesecu nosečnosti. Žene so v času menstruacije zelo občutljive in nervozne če pulimo zob v teh dneh, pride lahko do močnih krvavitev, ki se zelo težko zaustavijo, če pa smo

izpulili zob dan ali dva pred začetkom menstruacije, lahko zaradi močnega krvavenja iz rane menstruacija v tem mesecu popolnoma izostane. Zaradi tega bo zobni zdravnik odložil puljenje zoba, ublažil bo bolečine in počakal na konec menstruacije.

Kakšne komplikacije lahko nastopijo med puljenjem in kakšne po puljenju?

Pacient često zaradi velikih bolečin ni v stanju da točno ugotovi, kateri zob ga boli, saj se je že večkrat dogodilo, da je bil izpuljen zdrav zob mesto obolelega. Zob se lahko med puljenjem zlomi, kar zelo otežkoči puljenje, prav tako lahko pa tudi pride do zloma čeljusti, kar je mnogo nevarnejše. Ni redek slučaj, da se pri puljenju zoba zmakne čeljust iz sklepa na eni ali na obeh straneh, prav tako se lahko sosednji zob razmaje, nakar je zdravnik dolžan opozoriti pacienta, da ta zob ne bo uporabljal pri grizenju in da bo hodil na kontrolo. Dogodi se lahko tudi, da zaradi zraščanja dveh zobnih korenin izpulimo dva namesto enega zoba. Ko popravljamo zobe v zgornji čeljusti, lahko koren zoba prodre v sinus in pozneje povzroči vnetje, pacient pa med puljenjem lahko tudi požre zob, kar ni tako hudo kot če mu zob zdrkne v sapnik. V tem slučaju moramo pacienta napotiti k zdravniku za uho, grlo in nos, da mu ta čimprej potegne zob iz dihalnih organov, ker sicer lahko pride do pljučnih obolenj. Pri puljenju mlečnega zoba pri otrocih se lahko dogodi, da istočasno izpulimo tudi zarodek stalnega zoba. nogi pacienti pridejo izpulit zob šele po nekoliko neprespanih nočeh izmučeni in prestrašeni ter jim pride slabo, prebledijo, se znojijo, puls jim ne tolče pravilno. V takih slučajih mora zobozdravnik primerno ukrepati. Šna od mnogih komplikacij po puljenju zoba je krvavitev. Krvavitev nastane iz večih razlogov, tako na primer zaradi pomanjkanja "K" in "C" vitamina, pomanjkanja kalcija v krvi, zaradi kake krvne bolezni, zaradi strditve krvi, često pa tudi zato, ker pacienti izpirajo usta s toplimi kamilicami ali pa po puljenju jedo toplo juho in slično. Če dajemo tople obkladke povečamo krvavitev. Če je bilo puljenje težje, pacient pa dela tako kakor smo v prejšnjem stavku omenili, lahko pride tudi do oteklina, zato je priporočljivo po puljenju dajati hladne obkladke, posebno če je bilo puljenje težko.

Ko dajemo injekcijo za puljenje zoba, kakor tudi pri samem puljenju, lahko nastopi izliv krvi v tkivo, ki povzroči oteklino, ki sicer ne boli, vendar postane modra in pozneje oranžne barve. Te spremembe od modre do rumene barve trajajo do dva tedna, če ne nastane infekcija, kar se pri

pravilnem delu zdravnika zelo težko zgodi.

Po puljenju zoba lahko pride do infekcije, to je do vnetja, če tipljemo rano s prsti ali robčkom. V tem slučaju pride do otekline, ki je trda in boleča. Nekateri pacienti čutijo po puljenju bolečino, ki traja tudi do dva ali tri tedne. Pri nekaterih pacientih nastane občutek otrdelosti po injekciji, ki traja dalj časa in se počasi in postopoma izgublja. So slučajji, ko se rana ne zaceli tako kmalu. Vzrok je bodisi v tem, da je v rani ostal košček korena ali zoba, ali pa nek granulom, katerega nismo izpulili z vrhom korena. Lahko se dogodi, da gre skozi rano izpuljenega zoba preko ka ala gnoj do sosednega zoba, ki je tudi bolan, ter na ta način rana počasneje zarašča.

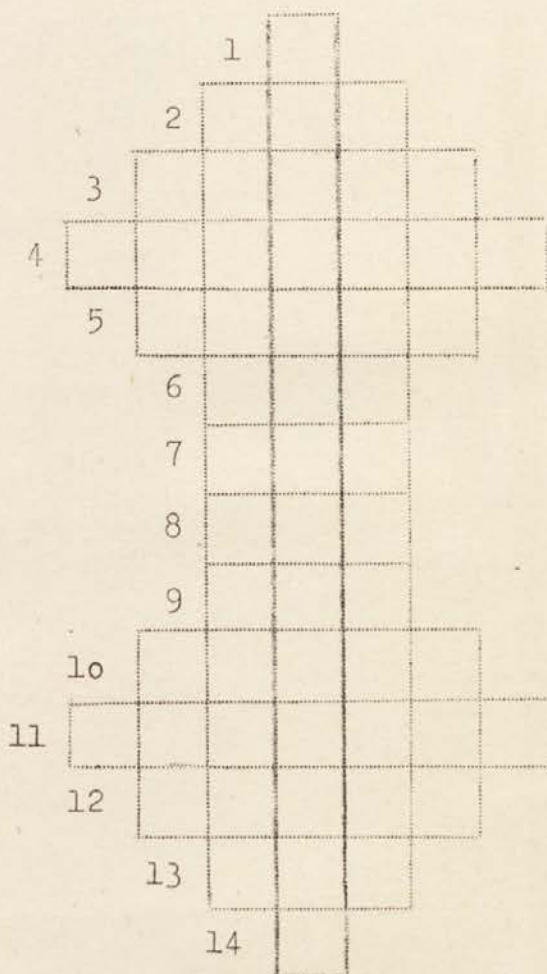
Mnogokrat zapazimo, da iz rane lezejo majhne koščice. Pacienti so največkrat v zmoti in mislijo, da so to ostanki korena zoba, medtem ko je to le čašica izpuljenega zoba ali predel med koreni zob, ki smo jih izpulili. Med zaraščanjem tega predela pa se očistijo.

Iz tega razloga vidimo, da puljenje zoba ni tako enostavno in lahka naloga, kakor si nekdo mogoče zamišlja in da zahteva precizno delo zdravnika in spoštovanje navodil, ki jih dobi pacient v ordinaciji po puljenju. Ni se namreč dogodilo samo enkrat, da pacient ni upošteval navodil zdravnika.

Zato je zaželjeno, da vsak bolnik dan po puljenju pride na kontrolo, tudi tedaj, ko ga po puljenju nič ne boli in nima nikakih motenj. Kakor smo videli je puljenje zoba lahko brez posledic, lahko pa nastanejo precejšnje komplikacije.

Dr. Milan Popović
zobni zdravnik

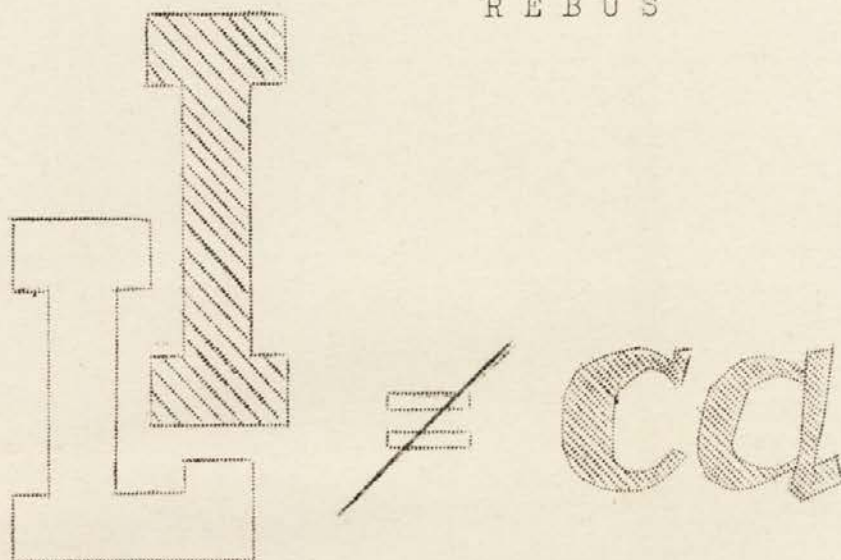
NOVOLETNE NAGRADNE UGANKE

Vodoravno: 1. soglasnik, 2. predplačilo, 3. izdelek predilnice, 4. prostor za pešče, 5. utemeljitelj marksizma in veliki ruski revolucionar, 6. večja posoda, 7. ime artikla, ki ga izdelujemo v naši tovarni, 8. pogorje na Dolenjskem, kjer je bila med NOB velika ofenziva in kjer je bila skrita Baza 20. 9. prva ženska, 10. primorsko mesto, kjer obratuje tovarna DELMARIŠ (argo juha), 11. mesto v Beli Krajini, kjer stoji naš obrat II, 12. vez med stranicami statve, 13. števnik, 14. samoglasnik.

Ob pravilni rešitvi vam srednje črke posameznih besed povedo novoletno voščilo.

R E B U S

P O S E T N I C A

Ime oddelka, v katerem dela ?

Za pravilno rešitev vseh treh ugank v tej številki razpisujemo tri nagrade: album in dve knjigi.

Rešitve oddajte pri vratarju najkasneje do 15. januarja 1963, ker kasneje oddane rešitve ne bomo upoštevali pri žrebanju.

PRAVILNA REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE

Vodoravno:

1. Finska, 6. pretep, 11. klet, 12. rana, 13. L(evstik) F(ran)
15. are, 16. Ema, 17. be, 18. ion, 20. indij, 24. odeja, 27.
bes, 28. krof, 30. Erne, 31. vena, 32. nart, 33. strop, 35.
žolna, 36. Rab, 38. zev, 40. prt, 42. sam, 43. Murmansk, 46.
akutna, 48. Alžir, 49. Edi, 51. akord, 52. ker, 54. ovela,
56. azil, 58. Aden, 59. česalnica.

Navpično:

1. Feliks, 2. NK, 3. sla, 4. Keri, 5. Atene, 6. preja, 7.
rama, 8. ena, 9. ta, 10. presta, 14. fort, 17. Bern, 19.
nor, 21. drn, 22. in, 23. Jemen, 24. ovira, 25. DE, 26.
ena, 27. bal, 29. forma, 32. nomad, 34. Paul, 35. žanr, 37.
brž, 38. zareze, 39. vse, 41. tkalec, 42. sto, 44. mikač,
45. kdo, 47. ukana, 50. Ivan, 53. ris, 55. Edi, 57. laa

Za nagradi za pravilno rešitev nagradne križanke sta bila
izžrebana Marija Konda (album) in Martin AŠ (knjiga).

VSEM NAŠIM BRALCEM IN SODELAVCEM ŽELIMO
OBILLO SREČE IN USPEHOV V NOVEM LETU

UREDNIŠKI ODBOR

NAŠA KRONIKA

V mesecu decembru sta rodili:

Marija Švener - deklico in Gabrijela Kralj - deklico.

Mladima mamicama in novorojenčkoma želimo veliko zdravja in najlepše čestitke.

V podjetje so prišli:

Martina Fink, Marija Kokalj, Marjeta Potočar, Antonija Može, Alojzija Hrastar, Marija Novak, Katica Mitrič, Marija Kovačič, Marija Luzar, Anica Škrbec, Darinka Henigman, Jože Rataj, Marija Nagel, Anica Gabrijan, Ljudmila Brodar, Draga Erpe, Marija Kopic, Štefka Kump, Stane Breznik, Ivan Vergot, Marjeta Iglič, Danica Jakše, Tončka Sitar, Jožefa Gregorčič in Fani Doblehar.

Novim članom našega kolektiva želimo mnogo delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva!

Dne 25. 12. 1962 je stanje zaposlenih 780. Od tega je 528 žensk in 252 moških.

ANKETA O GLASILU NOVOTEKSA

Že več kot dve leti izhaja naše glasilo. Sedaj, nekaj dni pred novim letom, bi radi zvedeli vaše mnenje, dragi bralci, ali vam je naše glasilo v preteklem letu ugajalo in kakšna naj bo vsebina glasila v prihodnjem letu. Zato vam zastavljamo nekaj vprašanj. Po številu odgovorov na anketo bomo lahko sklepali, ali vam je glasilo všeč ali ne!

V kolikor ste pripravljeni sodelovati ali nam svetovati, odgovorite na naslednja vprašanja:

1. Ali radi prebirate glasilo Novoteks?

Odgovor: _____

2. Kaj vam v doslej prebranih številkah glasila ni bilo všeč in zakaj?

Odgovor: _____

3. Česa v glasilu pogrešate in o čem naj v bodoče predvsem pišemo?

Odgovor: _____

Odgovore na anketo oddajte pri vratarju.